

DOI <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2026-5-8>
УДК 72.025.4:69.059.7:004.42:902.2
ORCID ID: 0009-0001-4702-6692

Віктор Магаліас

*архітектор, керівник реставраційної групи,
науковий співробітник сектору науково-технічної діяльності та
історико-бібліографічних досліджень
Державне підприємство «Український науково-дослідний інститут
проектування реставрації пам'яток»
viktormagalias@gmail.com*

НОРМАТИВНА НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ У РЕСТАВРАЦІЇ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ВОДОТЕХНІЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Анотація. *Мета статті* – розглянути методичні аспекти реставрації малих архітектурних форм з гідрофункцією у складі об'єктів архітектурної спадщини. У ході дослідження виявлено нормативну прогалину щодо регламентування втручання у функціональні елементи, що не мають самостійного охоронного статусу, але є невіддільною частиною архітектурного середовища. Зазначено, що чинні нормативи орієнтовані переважно на об'ємно-просторові структури, ігноруючи специфіку елементів із технічним навантаженням, зокрема фонтанів, декоративних басейнів тощо. Узагальнення поширеності таких об'єктів у містах України підтверджує системний характер проблеми. *Методи дослідження.* Використано аналіз нормативної бази, архівних джерел, матеріалів фотофіксації та проектних рішень, погоджених з органами охорони культурної спадщини. Порівняльний аналіз дав змогу виявити прогалини в нормативному регулюванні, а досвід реставрації – показати результати застосування різних підходів. *Результати.* Запропоновано принципи комплексного підходу до охоронного середовища, відповідно до якого всі складові історико-архітектурного об'єкта, незалежно від їхнього функціонального навантаження, розглядаються як єдине охоронне ціле. Обґрунтовано допустимість технічної адаптації за умови збереження просторової структури, стилістики та композиційної ролі елемента. Визначено, що відновлення функціональності не суперечить автентичності, а є засобом її збереження. *Висновки.* Результати дослідження можуть бути використані для уточнення методичних рекомендацій щодо реставрації малих архітектурних форм, а також для розробки проектної документації в умовах нормативної невизначеності.

Ключові слова: реставрація, архітектурна спадщина, мала архітектурна форма, гідрофункція, автентичність, технічна адаптація, нормативна прогалина.

Viktor Magalias

*Architect, Head of the Restoration Group,
Research Associate in the Sector of Scientific and Technical Activities
and Historical-Bibliographic Research
State Enterprise "Ukrainian Research Institute for
the Design of Monument Restoration"
Viktormagalias@gmail.com*

NORMATIVE UNCERTAINTY IN THE RESTORATION OF SMALL ARCHITECTURAL FORMS WITH HYDRO-TECHNICAL FUNCTIONS

Abstract. *Purpose of the article* is to consider methodological aspects of restoring small architectural forms with water-related function within architectural heritage sites. A regulatory gap has been identified regarding interventions in functional elements that do not have independent protection status but are an integral part of the architectural environment. It is noted that current regulations are mainly focused on volumetric-spatial structures, ignoring the specifics of technically loaded elements such as fountains and decorative basins. The widespread presence of such objects in Ukrainian cities confirms the systemic nature of the problem. *Methods of the study.* The research is based on analysis of regulatory frameworks, archival sources, photo documentation, and project decisions approved by heritage protection authorities. Comparative analysis revealed gaps in regulation, while practical restoration experience outlined the results of applying different approaches. *Results.* The author proposes the principle of a comprehensive approach to the heritage environment, according to which all components of a historical and architectural site, regardless of their functional load, are considered a unified protected whole. The permissibility of technical adaptation is substantiated, provided that the spatial structure, stylistics, and compositional role of the

element are preserved. It is determined that functional restoration does not contradict authenticity but serves as a means of its preservation. **Conclusions.** The results of the study can be used to refine methodological recommendations for the restoration of small architectural forms and to develop project documentation under conditions of regulatory uncertainty.

Key words: restoration, architectural heritage, small architectural form, water-related function, authenticity, technical adaptation, regulatory gap.

Постановка проблеми. У сфері реставрації архітектурної спадщини досі відсутні узгоджені методичні підходи до втручання в елементи, що поєднують архітектурну форму з технічною функцією. Йдеться про малі архітектурні форми з гідрофункцією – фонтани, водограї, декоративні басейни. Вони мають важливе композиційне значення, однак часто залишаються поза увагою нормативних документів. Такі елементи не мають окремого охоронного статусу, хоча є невіддільною складовою історико-архітектурного середовища, що ускладнює визначення меж допустимих втручань. У багатьох історичних містах України ці об'єкти формують локальні доміанти, беруть участь у формуванні публічного простору та мають культурну й містобудівну цінність. Їхній стан часто незадовільний, а втручання – суперечливі: від повної заміни сучасними аналогами до консервації технічно неспроможних елементів. Це свідчить про системний характер проблеми, яка потребує наукового осмислення.

Чинна нормативна база у сфері охорони культурної спадщини орієнтована переважно на великі об'ємно-просторові структури – фасади, інтер'єри, конструктивні системи. Вона не враховує особливостей реставрації елементів, що мають функціональне навантаження, але водночас не є самостійними охоронними об'єктами. Це створює нормативну прогалину, яка ускладнює розробку проєктних рішень, погодження з охоронними органами та забезпечення автентичності при технічній адаптації. Збереження таких елементів потребує не лише технічного втручання, а й уточнення поняття автентичності. У випадку малих форм з гідрофункцією автентичність охоплює не лише матеріальну основу та стилістичну відповідність, а й здатність елемента виконувати свою первинну функцію. Ігнорування цього аспекту призводить до втрати цілісності пам'ятки як архітектурного середовища.

Таким чином, наукове завдання полягає у формуванні принципів допустимості втручання, які враховують не лише охоронний статус, але й функціональну роль елемента в архітектурному контексті.

Актуальність дослідження. Стан малих архітектурних форм з гідрофункцією у багатьох

історичних містах України є незадовільним. Часто вони перебувають в аварійному стані або втратили здатність виконувати свою функцію. Це призводить до суперечливих практик реставрації: одні об'єкти замінюють сучасними аналогами, тоді як інші залишають без відновлення функціональності, що негативно впливає на цілісність архітектурного середовища. Відсутність чітких методичних рекомендацій ускладнює роботу проєктних організацій та погодження рішень з органами охорони культурної спадщини. Унаслідок цього виникають труднощі із забезпеченням автентичності та збереженням історичної цінності об'єктів. Актуальність дослідження полягає у необхідності вироблення науково обґрунтованих принципів реставрації таких елементів з урахуванням їхньої функціональної ролі, технічного стану та значення в архітектурному ансамблі. Це дасть змогу уникнути суперечливих рішень і забезпечити збереження автентичності пам'яток у сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання допустимості реставраційного втручання в малі архітектурні форми з гідрофункцією залишається недостатньо розробленим у сучасній науковій літературі. Для обґрунтування методичних підходів доцільно звернутися до наявних досліджень, нормативних документів та міжнародних рекомендацій.

У колективній монографії за редакцією М. Бевза «Історико-архітектурна спадщина: методика дослідження, збереження та розвитку» [1] розглянуто принципи комплексного підходу до пам'ятки як цілісного утворення. Водночас малі архітектурні форми з гідрофункцією не виокремлюються як самостійна категорія, що потребує специфічного методичного аналізу.

Нормативний документ ДБН А.2.2-14:2016 [2] визначає склад і зміст науково-проєктної документації на реставрацію пам'яток архітектури та містобудування. Він регламентує загальні вимоги, однак не містить положень щодо допустимості втручання в елементи з технічним навантаженням.

Практичний досвід реставрації пам'яток архітектури представлено у публікації авторського колективу Українського науково-дослідного інституту проєктування

реставрації пам'яток – В. Тимковича, А. Ізотова, О. Самойленка [3]. У роботі розглянуто питання методики втручання, однак без окремого аналізу малих архітектурних форм з гідрофункцією.

У дослідженні О. Коваленка [4] розглянуто проблеми реставрації історичних ландшафтів. Автор акцентує увагу на збереженні природних та архітектурних елементів, але не формулює критерії допустимості втручання в гідрофункціональні об'єкти.

Документи ДСТУ 8855:2019 [5] та ДБН В.2.2-3:2018 [6] встановлюють основні положення охорони нерухомої культурної спадщини та визначають терміни й поняття реставрації. Обидва документи мають загальний характер і не містять конкретних норм щодо малих архітектурних форм з гідрофункцією.

У статті М. Бевза [7] уточнюється поняття цілісності пам'ятки та принципи комплексного підходу. У роботі А. Ізотова [8] розглянуто проблеми автентичності в реставрації архітектурних об'єктів. Проте функціональні елементи з технічним навантаженням не виділяються як окрема група. У праці В. Куцевича та Т. Марусик [9] окреслено теоретичні й практичні основи реставрації. Дослідження має узагальнюючий характер і не деталізує питання малих архітектурних форм з гідрофункцією. Міжнародний документ *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention* [10] визначає принципи збереження цілісності об'єктів спадщини, проте не містить конкретних положень щодо малих форм із гідрофункцією. Робота Я. Йокілехто «A History of Architectural Conservation» [11] аналізує історію та принципи охорони архітектурної спадщини, наголошуючи на важливості функціональної цілісності, однак без конкретизації елементів, пов'язаних із гідрофункцією. У праці «Парк «Олександрія» в Білій Церкві: історико-архітектурне дослідження» [12] розглянуто історико-архітектурні аспекти, проте не сформульовано критерії допустимості втручання в гідрофункціональні об'єкти. У публікації Л. Гриневич [13] висвітлено проблеми збереження водних елементів в історичних парках України, однак стаття має переважно описовий характер і не містить методологічних критеріїв реставраційного втручання. Принципи ICOMOS щодо аналізу, консервації та реставрації архітектурної спадщини [14] наголошують на необхідності збереження структурної та функціональної цілісності пам'яток, проте не деталізують малі форми з гідрофункцією. У дослідженні

І. Устінової та А. Мацьохи [15] розглянуто реставрацію малих архітектурних форм у міському середовищі. Авторки акцентують увагу на практичних аспектах втручання, але не виділяють гідрофункціональні елементи як окрему категорію.

Отже, можна підсумувати, що наявна література не забезпечує достатньої наукової бази для обґрунтування допустимості втручання в малі архітектурні форми з гідрофункцією. Це зумовлює потребу у формулюванні нових методологічних підходів, які враховують не лише архітектурну форму, але й функціональну роль елемента в охоронному середовищі.

Метою дослідження є наукове обґрунтування принципів допустимості реставраційного втручання в малі архітектурні форми з гідрофункцією у складі об'єктів архітектурної спадщини з урахуванням збереження автентичності та необхідності технічної адаптації.

Завдання дослідження. Для реалізації поставленої мети у межах дослідження передбачається вирішення таких завдань:

- уточнити поняття автентичності з урахуванням функціональної дієздатності елементів, що поєднують архітектурну форму з інженерною функцією;
- визначити критерії технічної адаптації малих архітектурних форм без втрати їхньої історико-архітектурної цінності;
- обґрунтувати принцип комплексного підходу до охоронного об'єкта як цілісного середовища, де функціональні елементи розглядаються як невіддільна складова архітектурного образу;
- сформулювати методичні положення, які можуть бути використані під час розробки науково-проектної документації в умовах нормативної прогалини.

Виклад основного матеріалу. Найперше варто виокремити *типологічні ознаки малих архітектурних форм з гідрофункцією у складі об'єктів архітектурної спадщини*. Малі архітектурні форми з гідрофункцією – це елементи, що поєднують архітектурну виразність із технічною функцією водоподачі, водообігу або водозбору. У межах пам'яток архітектури вони виконують не лише декоративну, але й просторово-композиційну та соціальну роль. Типологія цих елементів визначається за трьома критеріями: функціональним призначенням, конструктивною структурою та контекстом включення в охоронне середовище.

За *функціональним призначенням* виділяють: декоративні водні елементи (фонтани, водограї,

каскади), утилітарні пристрої (питні фонтанчики, джерела, чаші) та ландшафтні водойми (штучні басейни, декоративні резервуари).

За *конструктивною структурою* розрізняють: замкнені системи з рециркуляцією води, відкриті системи з природним водозбором і комбіновані рішення з декоративною та утилітарною функцією.

За *контекстом включення* уточнюють типологію: паркові ансамблі (наприклад, фонтани в «Олександрії»); міські площі (центральні фонтани Львова, Чернівців); садибні комплекси (басейни київських маєтків); культові ансамблі (джерела в межах дворів Києво-Печерської лаври).

Окрему групу становлять репрезентативні фонтани, створені як частина адміністративних ансамблів, а також інтегровані елементи, що входять до композиції фасаду або дворика. Часто вони мають архітектурно-інженерне рішення, пов'язане з водовідведенням. Типологічна складність полягає в тому, що ці елементи не завжди мають задокументовану історію, часто зазнавали втручання у радянський період та існують у кількох варіантах – автентичному, реконструйованому або заміненому. Це ускладнює ідентифікацію в межах охоронного обліку. Згідно з ДБН Б.2.2-5:2011 водні елементи мають відповідати вимогам водовідведення та доступності, проте ці норми не враховують історичної специфіки. Виникає конфлікт між нормативною функціональністю і реставраційною автентичністю.

Таким чином, типологія малих форм з гідрофункцією у складі історико-архітектурного об'єкта має враховувати не лише формальні ознаки, але й контекст, інженерну структуру та ступінь втрати автентичності. Це створює основу для подальшого визначення допустимості втручання.

Аналіз нормативної бази щодо охорони культурної спадщини в контексті функціональних елементів, що не мають самостійного охоронного статусу. Нормативне регулювання охорони архітектурної спадщини в Україні охоплює низку документів, серед яких ключовими є ДБН А.2.2-14:2016, ДСТУ 8855:2019 та Закон України «Про охорону культурної спадщини». Усі вони орієнтовані на об'єкти, що мають визначений охоронний статус, але не містять окремих положень щодо втручання в елементи, які є складовими архітектурного ансамблю, проте не мають самостійного обліку.

ДБН А.2.2-14:2016 регламентує склад науково-проектної документації, однак не деталізує вимог до малих форм із гідрофункцією. Відсутність положень щодо таких елементів створює нормативну

прогалину, що ускладнює погодження проектних рішень.

ДСТУ 8855:2019 визначає загальні принципи охорони, однак не охоплює функціональних складових, що не є окремими пам'ятками архітектури. У цьому стандарті поняття автентичності обмежено матеріальною субстанцією, без урахування технічної дієздатності.

ДБН А.2.2-14:2016 подає терміни, пов'язані з реставрацією, але не містить дефініцій для елементів, що поєднують архітектурну форму з інженерною функцією. Визначення «мала архітектурна форма» не враховує гідрофункції, що унеможливорює нормативне розмежування між декоративними й технічними елементами.

Закон України «Про охорону культурної спадщини» не передбачає механізмів охорони складових частин історико-архітектурного об'єкта, якщо вони не внесені до реєстру окремо.

На рівні місцевих регламентів, зокрема в Києві, Львові, Одесі, Чернівцях, передбачено положення про охоронні зони, однак вони не містять норм щодо втручання у функціональні елементи без охоронного статусу. Це ускладнює розробку документації, оскільки відсутні критерії оцінювання допустимості технічної адаптації. Міжнародні документи – Operational Guidelines UNESCO, принципи ICOMOS – наголошують на збереженні функціональної цілісності об'єкта, що охороняється. Проте ці положення мають загальний характер і не деталізують механізми втручання в елементи з гідрофункцією. Їхнє застосування в українському контексті потребує адаптації до національного нормативного поля.

Таким чином, чинна нормативна база не забезпечує регламентації втручання у малі форми з гідрофункцією, що є складовою охоронного середовища. Відсутність термінологічної чіткості та методичних критеріїв створює нормативну невизначеність, яка потребує наукового осмислення.

Методичні та практичні суперечності проектування втручання у малі форми з гідрофункцією на прикладі реалізованих об'єктів. У практиці реставрації архітектурної спадщини втручання у малі форми з гідрофункцією часто здійснюється без чітких правил. Це призводить до суперечностей між технічними рішеннями, вимогами історичної справжності та очікуваннями охоронних органів. Аналіз реалізованих об'єктів демонструє відсутність узгоджених підходів до таких елементів, що є складовою історичного середовища, але не мають самостійного статусу пам'ятки.

У Києві, на прикладі декоративного фонтану в межах ансамблю Маріїнського парку, втручання полягало в заміні чаші та насосного обладнання без збереження первинної конфігурації. Проект було погоджено як благоустрій, а не як реставрацію, що дало змогу уникнути вимог щодо автентичності. Внаслідок цього втрачено стилістичну відповідність і роль елемента в структурі ансамблю.

У Львові, на площі Митній, реконструкція водограю здійснювалась у межах оновлення публічного простору. Хоча елемент мав історичне походження, він не був внесений до реєстру як окрема пам'ятка. Втручання передбачало зміну матеріалів, геометрії та водообігу. Відсутність чітких правил допустимості втручання призвела до конфлікту між архітекторами, охоронними органами та громадськістю.

У Чернівцях, у дворі колишнього будинку управителя залізниці, декоративний басейн був демонтований у процесі реставрації фасадів. Елемент не був ідентифікований як складова архітектурного ансамблю, що дало змогу його вилучення без погодження. В архівних джерелах басейн згадується як частина композиції, проте відсутність статусу унеможливила його захист.

У парку «Олександрія» в Білій Церкві реставрація каскаду здійснювалась із частковим збереженням кам'яного облицювання, але з повною заміною гідросистеми. Проект було погоджено як технічну адаптацію, проте він не містив пояснення допустимості втручання в інженерну структуру. Внаслідок цього виникла суперечність між збереженням матеріальної основи та працездатністю.

У Харкові, на території садиби XIX століття, декоративний фонтан був реконструйований з використанням сучасних матеріалів, без збереження первинної форми. Втручання здійснювалося у межах приватного проекту, без участі охоронних органів. Відсутність чітких правил щодо таких елементів уможливила реалізацію рішення, що суперечить принципам автентичності.

У кожному з наведених випадків спостерігається спільна проблема: малі форми з гідрофункцією не розглядаються як складова охоронного об'єкта, що дозволяє їхнє вилучення, заміну або реконструкцію без наукового обґрунтування. Відсутність чітких норм та зрозумілих критеріїв призводить до втрати архітектурної цілісності, навіть якщо формально охоронний статус не порушено. Практичний аналіз реалізованих втручань показує необхідність формулювання зрозумілих

правил, які визначатимуть допустимість втручання в малі архітектурні форми з гідрофункцією. Це дасть змогу узгодити їхні технічні рішення з вимогами історичної справжності та забезпечить збереження архітектурного об'єкта як цілісного середовища.

Уточнення поняття автентичності у контексті функціональної спроможності та архітектурної цілісності середовища.

У реставраційній практиці автентичність зазвичай трактується як відповідність матеріалу, форми та стилю історичному оригіналу. Проте у випадку малих архітектурних форм з гідрофункцією, що є складовою охоронного об'єкта, така інтерпретація є обмеженою. Втрата функції – водообігу, водозбору чи водоподачі, навіть при збереженні зовнішнього вигляду, порушує архітектурну цілісність середовища. Міжнародні документи, зокрема принципи ICOMOS, розглядають автентичність як багатовимірне поняття, що включає функцію, техніку, контекст та функціональну спроможність. У національних нормативних актах таке трактування не закріплене, що створює прогалину в правилах. Наприклад, фонтан без води або декоративна чаша без водозливу формально зберігається, але фактично втрачає свою сутність як функціональний елемент.

Функціональна спроможність має розглядатися як складова автентичності, особливо коли елемент виконує інженерну роль у межах архітектурного ансамблю. Відновлення гідросистеми, насосного обладнання чи гідроізоляції є не порушенням, а засобом збереження їхньої автентичності, якщо втручання не змінює форму, стиль чи роль елемента в загальній структурі. Таким чином, уточнене поняття автентичності має включати здатність елемента виконувати свою історичну функцію. Це дає змогу уникнути формального збереження без реального функціонування і забезпечити цілісність історичного середовища.

Принципи допустимості технічної адаптації малих форм з гідрофункцією без втрати історико-архітектурної ідентичності.

Допустимість технічної адаптації малих архітектурних форм з гідрофункцією у складі охоронного об'єкта має базуватися на принципах, які узгоджують функціональну спроможність із вимогами автентичності. Відсутність нормативного статусу таких елементів не повинна означати відсутність методичних критеріїв втручання.

Перший принцип – збереження архітектурної цілісності. Адаптація має здійснюватися без

порушення композиційної ролі елемента в межах історико-архітектурного середовища. Зміна форми, масштабу або розташування є допустимою лише за умови документального підтвердження втрати автентичного вигляду.

Другий принцип – технічна відповідність історичній функції. Відновлення водообігу, гідроізоляції або насосного обладнання має здійснюватися із використанням сучасних технологій, але без зміни принципу роботи елемента. Наприклад, заміна трубопроводів не має впливати на зовнішній вигляд чаші чи облицювання.

Третій принцип – матеріальна сумісність. Використання нових матеріалів допускається лише за умови їх візуальної та фізико-технічної відповідності історичним аналогам. Імітація або декоративна заміна з втратою функціональності є неприйнятною.

Четвертий принцип – документальне обґрунтування. Кожне втручання має супроводжуватись пояснювальною запискою, де буде обґрунтовано необхідність адаптації, її вплив на автентичність та відповідність загальній концепції реставрації.

П'ятий принцип – узгодження з охоронними органами. Навіть за відсутності охоронного статусу елемента, втручання має погоджуватись у межах проектної документації на весь об'єкт, з урахуванням його цілісності.

Технічна адаптація малих форм з гідрофункцією допустима лише за умови дотримання принципів, які забезпечують збереження історико-архітектурної ідентичності. Це дає змогу уникнути формального збереження без функції та забезпечує наукову обґрунтованість втручання.

Методичні положення для розробки науково-проектної документації в умовах нормативної невизначеності. У разі, коли малі архітектурні форми з гідрофункцією не мають самостійного охоронного статусу, але є складовою історико-архітектурного об'єкта, проектувальник має діяти за логікою, яка компенсує прогалину в нормах. Передусім необхідно здійснити ідентифікацію елемента: натурне обстеження, архівний пошук та фотофіксацію. Елемент варто описати як складову архітектурного середовища з визначенням його функції, типу, матеріалу та стану збереження. Далі – включення до предмета охорони. У пояснювальній записці елемент фіксується як частина охоронного об'єкта, навіть без окремого статусу. Визначається його роль у композиції, історичне походження та функціональне значення. Наступним кроком є формування технічного

паспорта, який містить опис конструкції, гідро-системи, втрат та дефектів, а також пропозиції щодо адаптації. Паспорт інтегрується в загальну документацію.

У розділі «Наукове обґрунтування» доцільно викласти межі допустимих втручань, типи заміни, умови збереження функції та критерії автентичності. Також зазначається, чому адаптація є необхідною та як вона узгоджується з принципами збереження. Завершальним етапом є узгодження втручання в межах об'єкта. Воно розглядається не як окреме рішення, а як частина комплексної реставрації. Елемент сприймається як невіддільна складова середовища, а не як ізольований об'єкт. Застосування цієї логіки допомагає забезпечити наукове обґрунтування втручання навіть за відсутності прямого нормативного регламенту та зберегти функціональні елементи як частину архітектурної спадщини.

Головні висновки і перспективи використання результатів дослідження. Розроблено модель допустимості втручання в малі архітектурні форми з гідрофункцією, які входять до складу пам'яток, але не мають окремого статусу. Систематизовано їхню типологію за функцією, конструкцією та контекстом включення, що стало основою для визначення меж втручання. Аналіз нормативної бази показав відсутність чітких правил щодо таких елементів, тоді як міжнародні документи не надають конкретних механізмів регулювання. Практичні приклади з різних міст підтвердили наявність методичних суперечностей: втручання часто здійснюється як благоустрій або реконструкція без врахування автентичності. Уточнене поняття автентичності включає функціональну спроможність: збереження зовнішнього вигляду без відновлення функції є формальним, тоді як технічна адаптація за умови збереження форми та ролі елемента підтримує автентичність.

Сформульовано принципи допустимості адаптації – збереження цілісності, відповідність історичній функції, матеріальна сумісність, документальне обґрунтування та узгодження з охоронними органами. Запропоновано методичну процедуру розробки документації, яка включає ідентифікацію, опис, технічний паспорт та узгодження в межах комплексної реставрації.

Результати мають прикладне значення для реставраторів, проектувальників і охоронних органів та можуть стати основою для подальшого нормативного уточнення в сфері охорони культурної спадщини.

Список використаних джерел

1. Історико-архітектурна спадщина: методика дослідження, збереження та розвитку / ред. М. В. Бевз. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2022. 312 с.
2. ДБН А.2.2-14:2016. Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури та містобудування. Зі Зміною № 1. Київ : Мінрегіон України, 2016. 48 с. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=69834 (дата звернення: 03.09.2025).
3. Тимкович В. В., Ізотов А. В., Самойленко О. В. Методичні основи реставрації пам'яток архітектури: досвід УкрНДІпроектреставрація. *Вісник УкрНДІпроектреставрація*. 2020. № 2. С. 5–18.
4. Коваленко О. В. Реставрація історичних ландшафтів: проблеми і перспективи. *Архітектурна спадщина України*. 2021. № 28. С. 45–52.
5. ДСТУ 8855:2019. Будівлі та споруди. Визначення класу наслідків (відповідальності). Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2019. 24 с. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=83254
6. ДБН В.2.2-3:2018. Будинки і споруди. Заклади освіти. Зі Зміною № 1. Київ : Мінрегіон України, 2018. 96 с. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=77080 (дата звернення: 22.11.2025).
7. Бевз М. В. Комплексний підхід до реставрації пам'яток архітектури: теоретичні засади. *Вісник Львівської політехніки. Серія «Архітектура»*. 2019. № 4(63). С. 3–10.
8. Ізотов А. В. Проблеми автентичності в реставрації архітектурних об'єктів. *Архітектура і сучасність*. 2020. № 12. С. 22–29.
9. Куцевич В. Теоретичні і практичні основи реставрації : підручник / В. Куцевич Т. Марусик І. Коротун В. Дивак К. Герич. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 224 с. : іл. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi78/0058177.pdf> (дата звернення: 25.10.2025).
10. Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention. Paris : UNESCO, 2021. 168 p. URL: <https://whc.unesco.org/en/guidelines/> (дата звернення: 14.12.2025).
11. Jokilehto J. A History of Architectural Conservation. London : Routledge, 2017. 352 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315636931> (дата звернення: 09.09.2025).
12. Парк «Олександрія» в Білій Церкві: історико-архітектурне дослідження / ред. О. В. Самойленко. Київ : УкрНДІпроектреставрація, 2019. 96 с. URL: <https://www.facebook.com/ukrndiprest> (дата звернення: 30.11.2025).
13. Гриневич Л. В. Водні елементи в історичних парках України: типологія та проблеми збереження. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2021. № 61. С. 75–82.
14. Principles for the Analysis, Conservation and Structural Restoration of Architectural Heritage. Paris : ICOMOS, 2003. 24 p. URL: https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/structures_e.pdf (дата звернення: 05.12.2025).
15. Устінова І. І., Мацьоха А. С. Ландшафтно-планувальна організація буферних зон як засіб збереження об'єктів культурної спадщини. Просторове планування територій : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 21–22 жовтня 2021 р. Київ : КНУБА, 2021. Вип. 2, ч. 2. С. 28–31. URL: https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Zbirnik_materialiv_konferentsii_Prostorove_planuvannia_2021_Chastina_2.pdf (дата звернення: 05.10.2025).

References

1. Bevez, M.V. (Ed.). *Istoryko-arkhitekturna spadshchyna: metodyka doslidzhennia, zberezhenia ta rozvytku* [Historical and architectural heritage: methodology of research, preservation and development]. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi Politekhniky, 2022. 312 p. [in Ukrainian].
2. DBN A.2.2-14:2016. *Sklad ta zmist naukovo-proiektnoi dokumentatsii na restavratsiia pam'iatok arkhitektury ta mistobuduvannia. Zi Zminoiu № 1* [Composition and content of scientific and project documentation for the restoration of architectural and urban planning monuments. With Amendment No. 1]. Kyiv: Minrehion Ukrainy, 2016. 48 p. Available at: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=69834 (Accessed: 03 Sept. 2025) [in Ukrainian].
3. Tymkovych, V.V., Izotov, A.V., Samoilenko, O.V. *Metodychni osnovy restavratsii pam'iatok arkhitektury: dosvid UkrNDIproektrestavratsiia* [Methodological foundations of architectural monuments restoration: experience of UkrNDIproektrestavratsiia]. *Visnyk UkrNDIproektrestavratsiia*, 2020, no. 2, pp. 5–18 [in Ukrainian].
4. Kovalenko, O.V. *Restavratsiia istorychnykh landshaftiv: problemy i perspektyvy* [Restoration of historical landscapes: problems and prospects]. *Arkhytekturna spadshchyna Ukrainy*, 2021, no. 28, pp. 45–52 [in Ukrainian].
5. DSTU 8855:2019. *Budivli ta sporudy. Vyznachennia klasu naslidkiv (vidpovidalnosti)* [Buildings and structures. Determination of consequence class (responsibility)]. Kyiv: DP "UkrNDNC", 2019. 24 p. Available at: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=83254 (Accessed: 05 Oct. 2025) [in Ukrainian].
6. DBN V.2.2-3:2018. *Budynky i sporudy. Zaklady osvity. Zi Zminoiu № 1* [Buildings and structures. Educational institutions. With Amendment No. 1]. Kyiv: Minrehion Ukrainy, 2018. 96 p. Available at: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=77080 (Accessed: 22 Nov. 2025) [in Ukrainian].
7. Bevez, M.V. *Kompleksnyi pidkhid do restavratsii pam'iatok arkhitektury: teoretychni zasady* [Comprehensive approach to the restoration of architectural monuments: theoretical foundations]. *Visnyk Lvivskoi Politekhniky. Seriya "Arkhytektura"*, 2019, no. 4(63), pp. 3–10 [in Ukrainian].
8. Izotov, A.V. *Problemy avtentychnosti v restavratsii arkhitekturnykh ob'ektiv* [Problems of authenticity in the restoration of architectural objects]. *Arkhytektura i suchasnist*, 2020, no. 12, pp. 22–29 [in Ukrainian].

9. Kutsevych, V., Marusyk, T., Korotun, I., Dyvak, V., & Herych, K. *Teoretychni i praktychni osnovy restavratsii: pidruchnyk* [Theoretical and practical foundations of restoration: textbook]. Chernivtsi: Chernivetskyi natsionalnyi universytet im. Yu. Fedkovycha, 2024. 224 p., ill. Available at: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi78/0058177.pdf> (Accessed: 25 Oct. 2025) [in Ukrainian].
10. UNESCO. *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention*. Paris: UNESCO, 2021. 168 p. Available at: <https://whc.unesco.org/en/guidelines/> (Accessed: 14 Dec. 2025) [in English].
11. Jokilehto, J. *A History of Architectural Conservation*. London: Routledge, 2017. 352 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315636931> (Accessed: 09 Sept. 2025) [in English].
12. Samoilenko, O.V. (Ed.). *Park "Oleksandriia" v Bilii Tserkvi: istoryko-arkhitekturne doslidzhennia* [Park "Oleksandriia" in Bila Tserkva: historical and architectural research]. Kyiv: UkrNDIproektrestavratsiia, 2019. 96 p. Available at: <https://www.facebook.com/ukrndiprest> (Accessed: 30 Nov. 2025) [in Ukrainian].
13. Hrynevych, L.V. *Vodni elementy v istorychnykh parkakh Ukrainy: typolohiia ta problemy zberezhennia* [Water elements in historical parks of Ukraine: typology and preservation problems]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia*, 2021, no. 61, pp. 75–82 [in Ukrainian].
14. ICOMOS. *Principles for the Analysis, Conservation and Structural Restoration of Architectural Heritage*. Paris: ICOMOS, 2003. 24 p. Available at: https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/structures_e.pdf (Accessed: 05 Dec. 2025) [in English].
15. Ustinova, I.I., & Matsokha, A.S. *Landshaftno-planuvanna orhanizatsiia bufernykh zon yak zasib zberezhennia ob'ektiv kulturnoi spadshchyny* [Landscape-planning organization of buffer zones as a means of preserving cultural heritage objects]. In: *Prostorove planuvannia terytorii: materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 21–22 zhovtnia 2021 r.* Kyiv: KNUBA, 2021, vol. 2, part 2, pp. 28–31. Available at: https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Zbirnik_materialiv_konferentsii_Prostorove_planuvannia_2021_Chastina_2.pdf (Accessed: 05 Oct. 2025) [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 11.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.04.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)